

RENÉ GUÉNON

A SZÍV ÉS A BARLANG¹

Említettük már a barlang és a szív szimbolikájának közeli kapcsolatát, amely magyarázatot ad a barlang mint spirituális centrum beavatási funkciójára. Valójában a szív lényegét tekintve a centrum egy szimbóluma, legyen szó a létező vagy – ezzel analógiában – a világ középpontjáról, attól függően, hogy mikrokozmoszikusan vagy makrokozmoszikusan tekintünk rá. E kapcsolat miatt természetes, hogy ugyanezt a jelentést kell kötnünk a barlanghoz is; de ez a szimbolikus kapcsolat e ponton bővebb magyarázatot követel.

A „szív barlangja” egy jól ismert tradicionális kifejezés. A szanszkrit *guha* szó általánosságban ‘barlangot’ jelöl, de a szív benső üregére is használják, következésképpen a szívre magára is. Ahogyan ezt máshol kifejtettük,² a „szív barlangja” az a vitális centrum, amelyben nemcsak a *jīvātmā*, hanem a kondicionálatlan *ātmā* is lakik, amely a valóságban azonos magával *brahmannel*. A *guha* szó a *gúh* gyökből ered, amelynek jelentése ‘takar’, ‘titkol’, ‘rejt’, és ugyanezt jelenti egy másik hasonló gyök, a *gup*, s az eb-

¹ Forrás: René Guénon: *The Heart and the Cave*. In: *Fundamental symbols: The Universal Language of Sacred Science*. Cambridge, 1995, Quinta Essentia. 145–148. o.

² *Az ember sorsa a Védánta szerint*. Budapest, 1998, Farkas Lőrinc Imre Kiadó. 3. fej. (ld. *Chāndogya Upaniṣad* III: 14,3. és VIII: 1,1.) [„Az én (igaz) Önmagam a szívem bensejében kisebb, mint egy rizsszem, kisebb, mint egy árpaszem, kisebb, mint egy mustármag, kisebb, mint egy kölesszem, kisebb, mint egy kölesszem belseje. Az én (igaz) Önmagam a szívem bensejében nagyobb, mint a Föld, nagyobb, mint a Köztitér, nagyobb, mint az Ég, nagyobb, mint ezek a világok (együtt).” „E Brahman-várban van egy hajlék, egy kicsiny lótuszvirág, s abban van egy kicsiny belső tér: Ami a belsejében van, azt kell felfedezni, azt kell megismerni.” A jelen cikk *Upaniṣadokból* vett idézeteihez az alábbi fordításokat vettük segítségül: Pál Dániel (fordította és szerkesztette): *A klasszikus Upaniṣadok*. Budapest, 2011, Filosz. Valamint Fórizs László (fordította és szerkesztette): *A klasszikus Upaniṣadok II*. Budapest, 2016, Filosz. (A fordító megjegyzése.)

ből képzett *gupta*, amely minden olyan dolgot jelöl, amelynek titkos karaktere van, mindent, ami külsőleg nem megnyilvánuló. Ez egyenértékű a görög *kryptósszal*, amelyből a ‘kripta’ szó származik, és ami rokon értelmű a barlanggal. Ezek az ideák kapcsolódnak a centrumhoz, amennyiben azt a legbensőbb, következésképp a legrejtettebb pontnak tartjuk. Ugyanakkor a beavatási titokra is utalnak, akár önmagában, akár – amennyiben annak a helynek a természetét fejezi ki, ahol végrehajtják a beavatást – egy rejtett, „eltakart” terület formájában,³ amely elérhetetlen a profánok számára, akár úgy, hogy egy labirintusrendszerrel megakadályozzák a belépést, akár máshogy (gondoljunk a távol-keleti beavatások „ajtó nélküli templomaira”), és amire mindig úgy tekintettek, mint a centrum egy formájára.

Másfelől megjegyzendő, hogy ez a rejtettség vagy titkosság, amely meghatározza a spirituális centrumokat vagy figuratív ábrázolásait, magában foglalja azt, hogy a tradicionális igazság többé nem érhető el a maga teljességében minden ember számára egyenlően, ami az „elsötétedés” időszakának egy jele, legalábbis relatív értelemben. Ez lehetővé teszi számunkra, hogy egy ilyenfajta szimbolizmust elhelyezzünk a ciklikus alászállás folyamatában; de ez az a pont, ahova még visszatérünk részletesebben, amikor a hegy és a barlang közti kapcsolatot vizsgáljuk,⁴ minthogy mindkettőt a centrum szimbólumainak tekintjük. Pillanatnyilag azt mutatjuk ki ebben az összefüggésben, hogy a szív ábrája egy lefelé mutató háromszög (a ‘szív háromszöge’ egy másik tradicionális kifejezés); ugyanez az ábra jelzi a barlangot, míg a hegyet vagy a vele megfelelésben álló piramist fordítva, egy felfelé mutató háromszöggé ábrázolják. Ez azt mutatja számunkra, hogy egy olyan kapcsolat, amely ellentétes, másfelől kiegészítő jellegű. A fordított három-

³ Vö. az *être à couvert* (‘titokban lenni’, ‘biztonságban lenni’) szabadkőműves kifejezéssel.

⁴ René Guénon: *The Mountain and the Cave* [A hegy és a barlang]. Uo. 148–151. o. (A fordító megjegyzése.)

szögekként ábrázolt szív és barlang reprezentációjának témájában hozzá kell tennünk, hogy ez egyike ama eseteknek, amelyekhez egyértelműen nincs köze semmiféle „fekete mágianak”, a teljesen elégtelen szimbolikus ismeretekkel rendelkezők túlságosan is gyakori állításai ellenére sem.

Térjünk vissza ahhoz, hogy mi van elrejtve a hindu tradíció szerint a „szív barlangjában”: ez a létező princípiuma, amely – az elrejtettség eme állapotában és a megnyilvánulás szempontjából – a legkisebbhez hasonlatos (a *dahara* szó, amely azt az üreget jelöli, ahol a princípium lakozik, szintén a kicsinység fogalmával azonos), miközben valójában ez az, ami a legnagyobb, akár a pont, amely térbelileg infinitezimális [határtalanul kicsi – a ford.], sőt nulla, miközben ez az a princípium, aminek révén az egész tér létrejön, vagy az egyre mint számra, ami a többihez képest a legkisebbnek mutatkozik, mégis principiálisan mindet tartalmazza, és létrehozza magából az egész véget nem érő sorozatot. Itt ismételten egy inverz kapcsolat kifejeződését látjuk, amennyiben a princípiumot két különböző szempont szerint vizsgáljuk; az extrém kicsinység szempontja a princípium rejtett és „láthatatlan” állapotára utal, amely a kérdéses létező számára még csak „virtualitás”, de amely az ő spirituális kibontakozásának kezdőpontja lesz; és valóban itt megy végbe a kibontakozás kezdete (*initium*), amely közvetlenül kapcsolódik a beavatáshoz a kifejezés etimológiai értelmében; és pontosan ebből a szempontból mondható a barlang a „második születés” helyének.⁵ Ebben az összefüggésben a következőhöz hasonló szövegeket találunk: „Tudd, hogy Agnī, aki az örökkévaló (princiális) világ alapja, és akin keresztül ez a világ elérhető, a szív titkos barlangjában lakozik”,⁶ amely a mik-

⁵ Érdekes lehet ebből a szempontból megemlíteni, hogy bizonyos megközelítések szerint Jézus barlangban született, és szintén a barlang az, ahova halála után elrejtik, és ahonnan teste eltűnik, vagyis ez az a pont, ahol belép a földi-emberi világba, és szintén ez az a pont, ahol elhagyja a megnyilvánult állapotot. (A fordító megjegyzése.)

⁶ *Kaṭha Upaniṣad* I: 14.

rokozmikus rendben a „második születésre” utal; és amely makrokozmoszban egybevág egy ezzel analogikus folyamattal, az *avatāra* születésével.

Említettük már, hogy az individuális megnyilvánulás szempontjából a *jīvātmā*, principiális szempontból pedig a kondicionálatlan *ātmā* vagy *paramātmā* is a szívben lakik; a különbség az individuális és a principiális között nem több egy illúziónál; ez csak a megnyilvánulás tekintetében áll fenn, de az abszolút realitásból tekintve azonosak. Ők azok, akik „mindketten a szív titkos barlangjában rejteznek”, és akikről ugyanakkor azt is mondják, hogy a „legfelsőbb magasságban tartózkodnak”, így a barlang és a hegy két szimbóluma itt újraegyesül.⁷ A szöveg hozzáteszi még, hogy „árnyéknak és fénynek mondják őket Brahma tudói”; ez különösen a *Nāra-Nārāyaṇā* szimbolizmusára utal, amiről ugyanezt a szöveget idézve az *Ātmā-Gītāval*⁸ kapcsolatban beszéltünk már: *Nara*, az ember, a halandó, aki a *jīvātmā*, *Arjunával* azonos; és *Nārāyaṇā*, az isteni vagy halhatatlan, aki a *paramātmā*, *Kṛiṣṇával* azonos. Szó szerinti jelentésük szerint *Kṛiṣṇa* egy sötét színárnyalatra utal, míg *Arjuna* a világosságra, illetve jelentenek még éjszakát és nappalt, amennyiben úgy tekintünk rájuk, mint megnyilvánulatlanra és megnyilvánultra.⁹ Egy pontosan ugyanilyen szimbolizmus jelenik meg a *Dioscurosok*¹⁰ két féltekével való kapcsolatának tekintetében, amelyek közül az egyik világos, a másik sötét, ahogyan azt jeleztük a „kettős spirál” jelentésével kapcsolatban.¹¹ Másfelől

⁷ *Kaṭha Upaniṣad* III. 1. Vö. *Brahma Sūtrák* I: 2,11–12.

⁸ *Le Voile d'Isis*, 1930. március. [Magyar nyelven: *Tradíció*. Debrecen, 2000, Kvintesszencia. 197–200. o.] (A fordító megjegyzése.)

⁹ Vö. A. K. Coomaraswamy: *The darker side of the dawn*. Valamint *Angel and Titan, an essay on Vedic ontology*.

¹⁰ A tojásból született, kísértetiesen hasonló ikertestvérekről, *Castorról* és *Pollüxről* (vagy *Poludeucésről*), *Zeus* fiairól van szó, akik közül előbbi halandó, míg utóbbi halhatatlan. Róluk kapta nevét az Ikrek csillagkép két legfényesebb csillaga. (A fordító megjegyzése.)

¹¹ *A nagy triád*. Budapest, 2007, Arcticus. 5. fejezet. 35–40. o. (A fordító megjegyzése.)

e „kettő”, a *jīvātmā* és a *paramātmā*, az a „két madár”, amelyek „ugyanazon a fán élnek” (miként *Arjuna* és *Kṛiṣṇa* is ugyanazon a székéren ülnek), és akikről azt mondják, hogy „elválaszthatatlanul egyesültek”, mert, ahogyan fentebb mondtuk, valójában egyek, a köztük lévő különbség pedig nem több, mint illúzió.¹² Meg kell jegyezni, hogy a fa szimbolikája lényegileg axiális, ahogyan a hegyé is; és a barlang, amennyiben úgy tekintünk rá, mint ami a hegy alatt vagy a hegyben található, szintén rajta van a tengelyen, ahol minden esetben, szempontoktól függetlenül a centrumnak kell lennie, mivel a centrumban egyesül az individuális az univerzálissal.

Mielőtt elhagynánk a témát, megfontolandó egy nyelvi szempont, amelynek fontosságát nem szabad túlbecsülni, mindazonáltal érdekes. Az egyiptomi *hor* szó, amelyből a *Hōros* ered, úgy tűnik, ‘szívet’ jelent. *Hōros* ezért a „világ szíve” lenne, amely egy olyan megjelölésre utal, ami a legtöbb tradícióban megtalálható, és amely tökéletes összhangban van a Tradíció szimbolizmusával mint egésszel, már amennyire ez meghatározható. Első pillantásra talán csábító lehet a *hor* szó és a *cor*, a szív latin nevének összekapcsolása, annál is inkább, mert különböző nyelvekben a szívre utaló hasonló szógyökök megtalálhatóak akár hehezetes, akár gutturális kezdőbetűvel; ezért egyfelől *hrd* vagy *hrdaya* a szanszkritban, *heart* az angolban, *Hertz* a németben, és másfelől *ker* és *kardion* a görögben és *cor* (genitív *cordis*) maga a latinban. De a közös szógyöke ezeknek a szavaknak, az utolsót is beleértve, valójában „HRD” vagy „KRD”, ami aligha áll fenn a *hor* esetében, ezért itt nem a közös szógyökök esetéről van szó, hanem csak egyfajta fonetikus egyezésről, ami ennek ellenére feltűnő. Habár van itt valami, ami talán még figyelemreméltóbb, és ráadásul közvetlenül kapcsolódik tárgyunkhoz: a héberben a *het* [ח] betűvel írt *hor* vagy *hūr* ‘barlangot’ jelent; ez nem feltétlenül jelenti azt, hogy etimológiai kapcsolat áll fenn a héber és az egyiptomi szavak között, habár az igazat megvallva lehet, hogy egy többé-kevésbé távoli közös

¹² *Mundaka Upaniṣad* III: 1,1; *Śvētāśvatara Upaniṣad* IV: 6.

eredetük van, mindazonáltal bárhogy is legyen, nem kevésbé megfontolandó érdekesség, tudván azt, hogy nincs véletlen. Ahogyan ez sem az: a héberben, ezúttal *hēvel* [הַ] írt, *hor* vagy *har* 'hegyet' jelent; mivel a hehezetes hangok közé tartozó *het*, a *hēnek* a megerősítése vagy megkeményítése, egyfajta összesűrűsödése, és ráadásul mivel a *het* ideografikusan is határt vagy körülzárt helyet jelöl, látható, hogy a két szó közötti szoros kapcsolat a barlangra utal, mint olyan helyre, amely be van zárva a hegybe, és csakugyan, szó szerint éppúgy, mint szimbolikusan; ez pedig ismét visszavisz minket a hegy és a barlang közti kapcsolathoz, amit ezúttal részletesebben meg kell vizsgálnunk.

Fordította: Gődény Jonatán